

Deens gletscherlandschap; op de voorgrond een gletscherkuil

Foto Kees Hana

Denemarken in dwarsdoorsnee

Er bestaat een bijzonder aantrekkelijk tijdverdrijf, dat — hoewel er maar weinig attributen voor nodig zijn — nochtans veel te weinig beoefend wordt, namelijk plannen maken op de kaart met behulp van die kaart, een touwtje en eventueel nog een curvimeter. Zomaar kijken op een goede en enigszins gedetailleerde kaart, goed kijken, af en toe met een loupe, is op zichzelf al iets heerlijks. Want onwillekeurig maak je je voorstellingen van de werkelijkheid, die je daar in code op het papier voor je ziet. Loofbossen van telkens drie zwarte kringetjes in een groen vlak, hoe zouden ze er in werkelijkheid uitzien? Moërassen van honderden horizontale blauwe streepjes, wat zou daar groeien en bloeien. En ... zou het er allemaal nog wel zijn in deze tijd van hand over hand toenemende ontginningen, ook buiten Nederland? Een kennelijk steil stuk kust van vele dwarse zwarte streepjes tussen twee evenwijdige lijnen. Moesten we daar niet nodig eens gaan kijken?

Ja, deze laatste vraag is volmaakt onvermijdelijk voor iedere liefhebber van het kaartkijken die over wat ondernemingslust beschikt: „Moesten we daar niet eens gaan kijken?” Want hij of zij, die zoveel vermoedelijke heerlijkheden in het fascinerende geheimschrift van de kaart voor zich ziet uitgestald, wil op het laatst nog maar één ding: de nuchter beschreven werkelijkheid met eigen ogen aanschouwen. Om nog niet te spreken van alle zaken, die de mens met andere zintuigen dan zijn beide ogen kan genieten.

Intussen zal het u misschien nog niet helemaal duidelijk zijn, wat dat touwtje met kaartkijken te maken heeft. Wel, het dient om slechts tijdelijk zichtbare rechte lijnen op de kaart te trekken nadat je eenmaal verschillende punten genoteerd hebt, die beslist bezocht moeten worden. Met behulp van het touwtje ga je ze in volgorde verbinden, en dan begint er weer een nieuw

Sommerspiret,
de hoogste top van
Moensklint

Foto Kees Hana

werkje, het speuren in de naaste omgeving van de gespannen draad naar dingen, die in het voorbijgaan meegenomen kunnen worden. Dit om naar recht Nederlandse wijze vooral uit zo'n tocht te halen, wat er maar in wil zitten.

Zullen we nu naar aanleiding van de voorgenomen autobus-kampeerreis naar Denemarken dit schone land eens op de hierboven beschreven wijze onder handen nemen? Hebt u toevallig een uitgebreide kaart? Prachtig. Hebt u er geen? Ook niet zo erg, ik zal trachten te borduren op het stramien, dat ons aller grote Bos-atlas geeft, hoe summier dit ook mag wezen.

Na het in gedachten opsommen van de vele Deense bezienswaardigheden-voor-natuurlijkhebbers moest ik natuurlijk tot de slotsom komen, dat ze op een veertiendaagse reis niet allemaal vertoond kunnen worden zonder de tocht te doen ontfaan in een soort geo-biologische sightseeing. En dat zij verre!

Om nu zoveel mogelijk kleuren van het Deense palet naar waarde te laten spreken, heb ik gedacht aan een dwarsdoorsnede van het land, te beginnen in het Westen en gaande naar het Oosten en het uiterste Zuiden. Op deze manier zullen zoveel mogelijk verschillende landschappen met hun toebehoren behoorlijk uitvoerig bekeken kunnen worden.

Maar laten we — voorlopig in gedachten, op reis gaan. Na de grensovergang bij Flensburg maar gauw naar het Westen en dan voorbij Tøndern door het achterland van de Deense waddenkust. Veel hei met grote en kleine vennen, hier en daar ontginningen met schilderachtige licht gekalkte boerderijen (vakwerkbouw). Voorbij Ribe en Esbjerg trekken we naar Blaavandshuk, wat in onze taal Blauwwaterhoek betekent. Prachtig is het daar! Blonde duinen, hei, strand met Noordkrompen, Noordhorens, stukjes barnsteen (ongepolijst en niet steeds even gemakkelijk herkenbaar!). Niet ver hier vandaan de merkwaardige Ringkøbing Fjord met een lange strandwal ervoor. Intussen hebben we al gauw door, dat het Holoceen in dit land van weinig betekenis is en dat het bijna alles Pleistoceen is, wat de klok slaat. Over Pleistoceen gesproken, westelijk Jutland is alleen maar laatstelijk door de gletschers van de Riss-periode overdekt geweest, maar als we naar het Oosten rijden, naar de oevers van de onvergelykelijke Vejle Fjord met zijn bossen en fraaie stranden, dan komen we in 't gebied, dat ook nog door het Würm-ijs „behandeld” is. En hoe! Liefhebbers van geomorphologie kunnen

Een Sjaellands
beukenbos

Foto Kees Hana

hier hun harten ophalen. Een bustocht naar het gebied van de Mossø, waar de Skjern Aa ontspringt, zal onderweg wel eens voor landschap of/en plantengroei onderbroken moeten worden.

Maar laten we verder „snijden”. Van Vejle Fjord met een grote sprong over Funen naar het hart van Seeland, ergens zuidwest van de oude bisschopsstad Roskilde. Laten we hopen dat de Aamose nog mag zijn wat ze vroeger was, een kostelijk moerasgebied. En laten we de beroemde beukebossen van Seeland niet vergeten. Met Lieve Vrouwe Bedstro, Bosrank, Moesdistels en wat niet al. In het Noorden lokt verder het brakke water van Ise Fjord, in het Oosten liggen Kopenhagen en Roskilde te wachten op bezoek (zij horen bij een reis naar Denemarken als het zout bij een ei), in het Zuidoosten staat op de kaart Stevns Klint. En Klint is het Deense woord voor rotskust. Die rotsen zijn in dit geval van spierwit keihard krijt, waarvan af en toe een flinke hap in zee tuimelt. Eén van die happen nam het koor van het kerkje in Højrup mee. Fossiele resten van stekelhuidigen zijn in sommige lagen bij duizenden te vinden.

Nog veel indrukwekkender dan Stevns Klint lijkt mij Moens Klint in het Oosten van het eiland Møen. Hier rijst het vrij zachte krijt bijna 150 m hoog steil uit de blauwe Oostzee op. En fossielen dat daar te vinden zijn! En een prachtig rolkeienstrand dat hier ligt! Maar vergeet de bossen bovenop de klint niet, en ook niet de Noordkust van het kleine eiland. En laat de bus asjeblijft niet al die mooie Deense plattelandskerkjes voorbij rijden. Kjeldbykirke is bijvoorbeeld een juweeltje.

Van het krijt naar de keileem is hier overigens maar één stap. De stap van Møen naar het zuidelijkste Deense eiland, Falster. Gedser Odde is daar een vergrote en niet genoeg te waardenen afspiegeling van wijlen ons Oude Mirdumer Klif. Maar vlak erbij zijn ook liefelijke smalle duinen te vinden met Blauwe Zeedistels, en strandlathyrus (*Lathyrus maritimus*) op het strand. Maar helaas, twaalf dagen zijn gauw versnoept, als ieder ervan vol zit met nieuwe belevenissen. Daar in de omgeving van Gedser moet het Deense gedeelte van de tocht eindigen. De ferryboat zal reizigers en bus vandaar wegvoeren naar het Duitse Grossenbrode, en dan wordt het rechttoe, recht-aan naar huis, alwaar de vele herinneringen aan Denemarken met zijn natuurlijke schoonheden, zijn gastvrije mensen en zijn smørrebrød zullen bezinken en kristalliseren tot een stukje nieuwe levensrijkdom.

Kees Hana